

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE CHAMPIGNONTEELT
IN NEDERLAND OVER 1980

Mededeling no. 269

SIGN: L27-269
EX. NO: C
MLV:

September 1982

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw
Conradkade 175 - 2517 CL Den Haag
Postbus 29703 - 2502 LS Den Haag
Telefoon 070 - 614161

Prijs f. 11,00

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE CHAMPIGNONTEELT IN NEDERLAND OVER 1980

Groenewegen, A.N.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1982

30 pag., 6 tab.

Deze publikatie geeft informatie ten aanzien van de bedrijfsresultaten, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De champignonbedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 56.000,-, dat is 17% van de kosten (in 1979 18% van de kosten).

Het totaalinkomen bedroeg f 39.220,- per ondernemer. De gezinsbestedingen waren f 62.140,- (inclusief f 11.870,- aan persoonlijke belastingen en premies). De ontsparing bedroeg derhalve f 22.920,- per ondernemer.

Aan financieringsmiddelen kwam f 65.960,- per bedrijf ter beschikking, waarvan f 52.450,- door toename van vreemd vermogen. Hiervan werd f 43.400,- (bruto) geïnvesteerd in duurzame produktiemiddelen (in 1979 f 62.500,-).

De totale bezittingen bedroegen f 657.150,- per bedrijf, deze werden gemiddeld met 55% eigen vermogen gefinancierd.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Champignonenteelt/Nederland

INHOUD

Blz.

1.	OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1	Doel	5
1.2	De steekproef	5
1.3	De werkwijze	5
1.4	Wet Investerings Rekening	6
2.	DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1	Het grondgebruik en de arbeidsbezetting	7
2.2	De bedrijfsresultaten	7
2.2.1	Per bedrijf	7
2.2.2	Per m2 teeltoppervlakte voor champignons	8
2.3	De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten	9
2.4	Vergelijking met het voorafgaande boekjaar	9
2.5	Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
2.6	De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	11
3.	DE FINANCIERING	12
3.1	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	12
3.2	De aanwending van de financieringsmiddelen	12
3.3	De balans	13
3.3.1	Activa	13
3.3.2	Passiva	13
3.4	De afname van het eigen vermogen	13
3.5	De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980	14
3.6	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	14
3.7	De spreiding van de liquiteiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	14

BIJLAGEN

1.	Grondgebruik over 1980	15
2.	Arbeidsbezetting in manjaren over 1980	15
3.	Bedrijfsresultaten over 1980	16
4.	Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten.	17
5.	Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1980	18
6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	19
7.	Spreiding van de besparing	19
8.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	20
9.	Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemiddelen en de liquiditeiten	21
10.	Balans per 31 december 1980	22
11.	Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1980 en de vermogensvergelijking	23
12.	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980	24

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN (vervolg)

13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	24
14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	25
15. Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) over de jaren 1977 t/m 1980.	26
16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1977 t/m 1980	27
17. Algemene toelichting op de gebruikte begrippen	28
In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen	30

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven om jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verschaffen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede van de vermogenspositie.

1.2 De steekproef

Het onderzoek naar de rentabiliteit en de financiering van champignonteelt is op een a-selecte steekproef gebaseerd. Met ingang van het boekjaar 1979 is de steekproef vernieuwd; de bedrijfskeuze vond plaats op de gegevens van de Landbouwtelling 1978.

Het onderzoek omvat alleen bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 of meer sbe's(1976) 1)
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de champignonteelt.

De bedrijven zijn met verschillende steekproefpercentages in de steekproef vertegenwoordigd, te weten:

bedrijven met 70 - 160 sbe	3,7%
bedrijven met 160 - 340 sbe	6,8%
bedrijven met 340 e.m. sbe	19,1%

Hieruit blijkt dat de "grotere" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleinere" bedrijven 2). Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden:

Voor het boekjaar 1980 konden 35 bedrijven in het onderzoek worden betrokken; deze bedrijven vertegenwoordigen een populatie van naar schatting 478 bedrijven met een totale teeltoppervlakte champignons van 4810 are 3).

1.3 De werkwijze

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op leningen o/g van banken. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten, opbrengsten en bezittingen noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfs-eenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
- 2) Door rekening te houden met de verschillende mate waarin "grotere" en "kleinere" bedrijven tot de totale produktie bijdragen, wordt de betrouwbaarheid van de informatie over de resultaten, die op basis van een beperkt aantal waarnemingen kan worden gegeven, verbeterd.
- 3) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd, is beschreven in LEI-publikatie: "Interne nota no. 249".

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 17.

1.4 Wet Investerings Rekening

Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen (incl. plantopstanden) is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, afschrijving en rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

Voor de vergelijkbaarheid met de jaren 1977, 1978 en 1980 (zie bijlagen 15 en 16) zijn de cijfers over 1979 zowel zonder als met aanspraak van WIR-premie opgenomen.

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificaties van het grondgebruik en de arbeidsbezetting zijn opgenomen in de bijlagen 1 en 2.

De champignonbedrijven hadden gemiddeld 208 are grond in gebruik. De teeltoppervlakte ten behoeve van de champignons was gemiddeld 1007 m² per bedrijf; op deze oppervlakte werden in 1980 gemiddeld 4.2 champignonteelten uitgevoerd.

De spreiding van de gemiddelde teeltoppervlakte voor champignons in m² was als volgt:

40% van de bedrijven met minder dan 600 m²
24% van de bedrijven met 600 - 1000 m²
29% van de bedrijven met 1000 - 2000 m²
7% van de bedrijven met meer dan 2000 m²

De arbeidsbezetting was op het gemiddelde champignonbedrijf 4,39 manjaar, nl. 2,09 manjaar arbeid van ondernemer en gezinsleden (waarvan echtgenotes 0,50 manjaar) en 2,30 manjaar arbeid van personeel; 31% van de werkzaamheden van het personeel zijn uitgevoerd door medewerkers met een vast dienstverband.

2.2 De bedrijfsresultaten

2.2.1 Per bedrijf

In tabel 2.1 en bijlage 3 is een specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten opgenomen. Voor de champignonbedrijven werd gemiddeld een negatief resultaat berekend van f 56.000,- per bedrijf, dat is 17% van de kosten. (in 1979 -/- 18% van de kosten). De produktie van champignons bedroeg 86 ton per bedrijf; de gemiddelde prijs f 2,88 per kg.

Tabel 2.1 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35	
Aantal sbe	289	
Aantal teelten (gemiddeld per bedrijf)	4,2	
Champignons (teeltoppervlakte)	1007 m ²	
Produktie van champignons	85584 kg	
Gemiddelde prijs per kg (excl. omzetbelasting)	2,88 gld.	
Arbeidsbezetting in manjaren	4,39	
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1980	342000	
Kosten		in %
Arbeidskosten	128660 x)	40
Rente en afschrijving	64200	20
Compost, broed en dekgrond	64780	20
Overige kosten	66220	20
Totale kosten	323860	100
Opbrengsten		
Champignons	253030	94
Overige opbrengsten	14830	6
Totale opbrengsten	267860	100
Ondernemersoverschot	-56000	
Idem in % van de kosten	-17	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:		
per ondernemer	210	
mediaan gemiddelde	11380	

x) Minus loonsubsidie

De arbeidskosten van de ondernemers, de gezinsleden en het vreemde personeel maakten te zamen voor 40% en de afschrijving en rente voor 20% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 210,- per ondernemer. Bij de berekening van o.a. de arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het voorkomen dat extreem hoge uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden; het gevolg is dat het aantal ondernemers met een arbeidsopbrengst onder het gemiddelde groter is dan het aantal boven het gemiddelde. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane" 1) groep van ondernemers gegeven. Het mediaan gemiddelde bedroeg f 11.380,- (zie tabel 2.1)

2.2.2 Per m2 teeltoppervlakte voor champignons

Uitgedrukt per m2 teeltoppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten f 322,- en de opbrengsten f 266,-. De spreiding van deze cijfers per m2 is groot. De kosten variëren van f 191,- tot f 621,-, de opbrengsten van f 108,- tot f 507,- per m2. De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2.2 opgenomen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alle kosten en opbrengsten zijn toegerekend aan de champignonteelt.

Tabel 2.2 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 teeltoppervlakte (aantal bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse in %)

Kosten per m2 in gld.	Opbrengsten per m2 in gld.									Tot. en meer
	100,-	150,-	200,-	250,-	300,-	350,-	400,-	450,-	450,-	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	150,-	200,-	250,-	300,-	350,-	400,-	450,-	meer		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
100 - 150										-
150 - 200	3									3
200 - 250	9									9
250 - 300	3		22	5						30
300 - 350		6	10	13	1					38
350 - 400			1	1	7	1				6
400 - 450				3			1			4
450 en meer							9	1		10
Totaal	15	6	33	22	12	1	10	1		100
Gemiddeld aantal teelten	3.6	3.9	4.0	4.2	4.5	6.5	4.7	5.5		4.2
Gemiddeld % sbe champignons	100	100	99	93	91	100	83	77		96

N.B. De cijfers onder de diagonale lijn betreffen percentages verliesgevende bedrijven.

Het ondernemersoverschot bedroeg in 1980 negatief f 56,- per m2.

De spreiding in het ondernemersoverschot in dat jaar varieerde van -/- f 215,- per m2 tot + f 26,- per m2 (tabel 2.3).

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.3 Spreiding van het ondernemersoverschot per m2 teeltoppervlakte (aantal bedrijven per klasse in %)

		1980
Ondernemersoverschot per m2 teeltoppervlakte		%
Negatief		
f 150,- en meer		6
f 150,- - f 100,-		22
f 100,- - f 75,-		14
f 75,- - f 50,-		20
f 50,- - f 25,-		17
f 25,- - f 0,-		18
Totaal negatief		97
Positief		
f 0,- - f 25,-		2
f 25,- - f 50,-		1
Totaal positief		3

2.3 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten

De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten is opgenomen in bijlage 4. De spreiding is groot; het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 52%, het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 5% van de kosten.

Van de deelnemende bedrijven had 3% een positief ondernemersoverschot. Deze 3% winstgevende bedrijven namen 13% van de totale produktiewaarde voor hun rekening. 39% van de bedrijven had een negatief ondernemersoverschot van 0 - 20%, 30% van 20 - 30% en 28% meer dan 30% van de kosten.

2.4 Vergelijking met het voorgaande jaar

In tabel 2.4 zijn de uitkomsten vergeleken met die over 1979. De vergelijking heeft betrekking op 35 dezelfde bedrijven die in beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen.

Zowel de kosten als de opbrengsten namen toe met 17%.

De kosten- en opbrengstenstijging is zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen. De bijdrage van de belangrijkste kostensoorten tot de totale kostenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (w.v. door wijziging loonniveau 17%)	+ 40%
Afschrijving	+ 8%
Rente (w.v. door wijziging rentetarieven 4%)	+ 7%
Energie	+ 12%
Compost, broed- en dekgrond	+ 24%
Overige kosten	+ 9%
	<u>+ 100%</u>

De stijging van de totale opbrengsten kan als volgt worden gespecificeerd:

Champignons (19% door prijswijziging en 70% door hoeveelheidswijziging)	+ 89%
Overige opbrengsten	+ 11%
	<u>+ 100%</u>

De kosten en opbrengsten zijn mede gestegen door een uitbreiding van de teeltoppervlakte champignons. De stijging van de kosten en opbrengsten per m² champignons was resp. 9,6% en 10%.

Tabel 2.4 Bedrijfsresultaten over 1980 in vergelijking met die over 1979, gemiddeld per bedrijf.

	1979	1980
	35	35
Champignons (teeltoppervlakte)	944	1007
Arbeidsbezetting in manjaren	3,93	4,39
Aantal teelten (gemiddeld per bedrijf)	4,1	4,2
Kwantitatieve opbrengsten	76211 kg	85584 kg
Gemiddelde prijs per kg (excl.omz.belasting)	2,78 gld	2,88 gld.
Kosten:		
Arbeidskosten 1)	109760	128660
Afschrijving	35520	39170
Rente 2)	21780	25030
Energie	16190	22030
Compost, broed- en dekgrond	53530	64780
Overige kosten	40250	44190
Totale kosten	277030	323860
Opbrengsten:		
Champignons	217720	253030
Overige opbrengsten	10460	14830
Totale opbrengsten	228180	267860
Ondernemersoverschot	-48850	-56000
Idem in % van de kosten	-18	-17

1) Minus loonsubsidie

2) Voor het boekjaar 1980 zijn de volgende rentetarieven gebruikt:
2½% voor de grond (in 1979 2½%); 8% voor de duurzame slijtende produktiemiddelen (in 1979 7½%); 11½% voor de normale behoefte aan vlottende middelen (in 1979 9½%).

2.5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 210,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 4.430,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 22.630,- gecijferd.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 16.590,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning, het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 39.220,- per ondernemer.

De gezinsbesteding ligt gemiddeld op een niveau van f 62.140,- (waarvan

f 11.870,- aan persoonlijke belastingen en premie volksverzekering). De ontsparring - totaalinkomen minus gezinsbesteding - bedroeg derhalve gemiddeld f 22.920,- per ondernemer.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.5 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

Tabel 2.5 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

	Aantal bedrij- ven	Aantal onder- nemers p. bedr.	Totaal inko- men	Ge- zins- beste- ding	Be- spa- ring
Groenteteelt onder glas	105	1,26	81.620	57.970	23.650
Snijbloemeteelt onder glas	101	1,31	42.890	56.700	-13.810
Potplantenteelt onder glas	56	1,33	68.770	64.900	3.870
Boomkwekerij 1)	58	1,15	62.800	56.620	6.180
Groenteteelt open grond	60	1,31	57.890	45.000	12.890
Fruitteelt	51	1,18	60.450	51.310	9.140
Bloembollenteelt 2)	71	1,40	72.070	60.490	11.580
Champignonteelt	35	1,12	39.220	62.140	-22.920

1) Boekjaar 1980/81

2) Cijfers boekjaar 1979

2.6 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding in de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6. Het blijkt dat 61% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; 45% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst hoger dan f 15.000,- en 8% hoger dan f 45.000,- (arbeidskosten voor een volwaardige arbeidskracht van 23 jaar en ouder in 1980 is f 37.600,-) De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (39%) hebben een bedrijfsverlies (negatief ondernemersoverschot) dat hoger was dan de gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.

Van het totaalinkomen, gemiddeld f 39.220,- per ondernemer had 66% een totaalinkomen hoger dan f 30.000,-, 48% hoger dan f 45.000,-, 31% hoger dan f 60.000,- en 16% hoger dan f 90.000,- (zie bijlage 6). Van de ondernemers had 15% een negatief totaalinkomen.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 23% van de ondernemers heeft gespaard. 77% van de ondernemers heeft ontspaard. 21% had een ontsparing groter dan f 30.000,-. 6% van de ondernemers had een besparing groter dan f 30.000,-

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn (gemiddeld per bedrijf) opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,12 ondernemers per bedrijf) kunnen de cijfers niet vergeleken worden met die van bijlage 5.

Het eigen vermogen is in 1980 afgenomen 1) met f 25.660,-
Deze afname is de resultante van de volgende mutaties:

Besparing	- f 25.580,-
Woningsubsidies	+ f 430,-
Meer ontvangen dan berekende WIR-premie	- f 4.150,-
Uitkering levensverzekering	+ f 1.840,-
Erfenissen en/of schenkingen	+ f 4.720,-
Koerswinst of verlies op effecten	- f 2.270,-
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	- f 650,-
	<u>- f 25.660,-</u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen bedroeg f 39.170,-. Toevoeging van dit bedrag aan de mutatie in het eigen vermogen leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 13.510,-.

Het vreemd vermogen nam per saldo toe met f 52.450,-zodat totaal f 65.960,-aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

In 1980 werd in duurzame produktiemiddelen f 43.400,- bruto geïnvesteerd. De spreiding van de bruto-investering was groot: 23% van de bedrijven investeerde niets, 36% investeerde van f 1,- tot f 10.000,-, 16% van f 10.000,- tot f 40.000,-, 14% van f 40.000,- tot f 100.000,-, 11% voor meer dan f 100.000,-. Laatstgenoemde bedrijven (11%) namen 70% van de totale investeringen van alle in het onderzoek betrokken bedrijven voor hun rekening. De bruto-investeringen zijn - zoals eerder omschreven - verminderd met de aanspraak op WIR-premie.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 8.280,- namelijk:

a. netto-investeringen in woningen	+ f 4.570,-
b. deelnemingen e.d.	- f 460,-
c. leningen u.g	+ f 5.750,-
d. overige beleggingen	- f 1.580,-

De overige produktiemiddelen (veldinventaris, voorraad materialen en liquiditeiten namen toe met resp. f 4.850,- en f 9.430,-.

De toename van de bezittingen, - het totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in liquiditeiten en overige produktiemiddelen (f 65.960,-) minus de afschrijving (f 39.170,-) bedroeg f 26.790,-.

1) Exclusief herwaardering per 1 januari 1980.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de champignonbedrijven werden per 31 december 1980 becijferd op f 657.150,-, gemiddeld per bedrijf.

Hiervan had f 315.340,- (48%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 19.510,-, (3%) op overige produktiemiddelen en f 215.970,- (33%) op overige bezittingen (waaronder de woningen voor f 194.400,-). De resterende f 106.330,- (16%) had betrekking op de liquiditeiten.

3.3.2 Passiva

Het vreemd vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg per 31 december 1980 f 297.590,-, dat is 45% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 91% door de Rabobank verstrekt.

In tabel 3.1 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen per 31 december 1980 (in procenten van het totale vermogen) van de champignonbedrijven vergeleken met die van andere takken van tuinbouw.

Tabel 3.1 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen)

	Totale vermogen	Vreemd vermogen in % van het totale vermogen
Groenteteelt onder glas	934.580	41
Snijbloementeelt onder glas	1.151.200	53
Potplantenteelt onder glas	1.104.890	47
Boomkwekerij 1)	699.020	21
Groenteteelt in de open grond	642.550	26
Fruitteelt	865.470	23
Bloembollenteelt 2)	1.254.850	33
Champignonenteelt	657.150	45

1) Afsluitdatum 30-4-1981

2) Cijfers 31-12-1979

3.4 De afname van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf daalde het eigen vermogen van f 377.580,- per 31 december 1979 tot f 359.560,- per 31 december 1980 als gevolg van:

a. herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	- f 1.030,-
b. herwaardering a.g.v. prijsstijging	+ f 6.360,-
c. correcties op de balans per 31-12-'79	+ f 2310,-
d. besparing	- f 25.580,-
e. overige mutaties in het eigen vermogen	- f 80,-
	- f 25.660,-
Totaal	- f 18.020,-

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1979	60,6%
1 januari 1980	61,1% (na herwaardering)
31 december 1980	54,7%

De solvabiliteit per 31 december 1980 was 5,9% lager t.o.v. 31 december 1979. Deze 5,9% is de som van:

a. herwaardering a.g.v. prijsstijgingen + correcties	+ 0,5
b. mutatie eigen vermogen	- 1,6
c. mutatie vreemd vermogen	- 4,8
	<hr/>
	- 5,9

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980.

In bijlage 12 is de spreiding van de solvabiliteit opgenomen. 22% van de bedrijven had een lagere solvabiliteit dan 40%, 48% van 40% tot 80% en 30% van de bedrijven hoger dan 80%.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde champignonbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en schulden op korte termijn f 94.410,-, dat is 29% van de kosten.

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten.

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bedrijf waren de middelen per 31 december 1980 29% van de kosten hoger dan de schulden op korte termijn. De spreiding van dit kengetal varieert van -11% tot +145% (liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten).

Op 1% van de bedrijven waren de schulden op korte termijn hoger dan de voorraad vlottende en liquide middelen.

Bijlage 1 Grondgebruik over 1980 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Aantal sbe	289
Aantal teelten (gemiddeld per bedrijf)	4,2
<hr/>	
	m2
Champignongebouw(en)	1.166
Champignons (teeltoppervlakte)	(1007)
Opengrondstuinbouw:	
groente	708
pit- en steenvruchten	1094
overige tuinbouwprodukten	863
braakland	286
Totaal tuinbouw	4117
Akkerbouw en grasland	8894
Verhuurd	4663
Erf, blijvende paden	3170
Totaal kadastrale oppervlakte	20844
waarvan eigendom	18972

Bijlage 2 Arbeidsbezetting in manjaren over 1980 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Aantal ondernemers per bedrijf	1,12
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43
<hr/>	
Arbeidsbezetting in manjaren	
arbeid van de ondernemer(s)	1,42
arbeid van de echtgenotes	0,50
arbeid van de overige gezinsleden	0,17
arbeid van vast personeel	0,72
arbeid van los personeel	1,58
Totale arbeidsbezetting	4,39
Arbeid door ondernemer(s) en gezinsleden	48%

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1980 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1980	342.000
<hr/>	
Kosten	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	39.030
Afschrijving vaste plantopstanden	140
Huur en pacht	650
Rente	25.030
Onderhoud	6.640
Energiekosten	22.030
Compost	49.470
Broed	6.100
Dekgrond	9.210
Bestrijdingsmiddelen	3.340
Overige materialen	610
Werk door derden	7.220
Afleveringskosten	9.000
Autokosten 1)	2.470
Arbeid ondernemers	56.230
Arbeid echtgenotes	15.120
Arbeid overige gezinsleden	5.190
Arbeid personeel	52.160
Veekosten	2.710
Overige kosten	11.550
Totaal	323.900
Minus: subsidie lonen	40
Totaal minus subsidie	323.860
Opbrengsten	
Champignons	253.030
Overige tuinbouwprodukten	2.820
Landbouw en vee	4.380
Overige opbrengsten	3.270
Aanwas vaste plantopstand	460
Saldo veldinventaris	3.900
Totaal	267.860
Ondernemersoverschot	- 56.000
Per f 100,- kosten	- 17
Per f 100,- geïnvesteed vermogen	- 16
Arbeidsopbrengst per manjaar	16.560

1) Exclusief afschrijving en rente

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten).

Aantal bedrijven	35
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
40 en meer	18
40 - 30	10
30 - 20	30
20 - 10	20
10 - 0	19
Totaal verliesgevend	97
Positief	
0 - 10	3
Totaal winstgevend	3
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	-23
Standaardfout	2,6

Bijlage 5 Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1980 (gemiddeld per ondernemer)

Aantal bedrijven		35
Aantal ondernemers		42
<hr/>		
Ondernemersoverschot		- 50.170
Handenarbeid ondernemer		50.380
Arbeidsopbrengst van de ondernemer		210
Berekende rente	22.420	
Betaalde minus ontvangen rente	18.920	
Saldo		3.500
Rente subsidie		720
Ondernemersinkomen		4.430
Handenarbeid echtgenotes		13.550
Handenarbeid overige gezinsleden		4.650
Gezinsinkomen uit bedrijf		22.630
Inkomen buiten bedrijf		16.590
Totaalinkomen		39.220
Premie volksverzekeringen	6.770	
Premies vrijwillige verzekeringen	5.870	
Persoonlijke belastingen	5.100	
Betaald loon gezinsleden	1.990	
Overige bestedingen	42.410	
Totaal van gezinsbestedingen		62.140
Besparing		- 22.920
<hr/>		
Specificatie inkomen buiten bedrijf		
Positief		
Huurwaarde woning(en)	9.600	
Huren buiten bedrijf	380	
Rente buiten bedrijf	3.140	
Uitkeringen volksverzekeringen	4.360	
Overige baten	4.470	
Totaal positief		21.950
Negatief		
Afschrijving woning(en)	3.350	
Onderhoud, verzekering, grondlasten woning(en)	890	
Overige lasten	1.120	
Totaal negatief		5.360
Inkomen buiten bedrijf		16.590

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemers-inkomen en het totaalinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Arbeids- opbrengst	Ondernemers- inkomen	Totaal- inkomen
Aantal bedrijven	35	35	35
Aantal ondernemers	42	42	42
	%	%	%
- f 30.000,- en meer	12	12	3
- f 30.000,- -- - f 15.000,-	10	13	8
- f 15.000,- -- f 0,-	17	6	4
f 0,- -- f 15.000,-	16	15	6
f 15.000,- -- f 30.000,-	27	31	13
f 30.000,- -- f 45.000,-	10	8	18
f 45.000,- -- f 60.000,-	5	12	17
f 60.000,- -- f 90.000,-	1	1	15
f 90.000,- en meer	2	2	16
	100	100	100

Bijlage 7 Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Aantal ondernemers	42
Besparingsklasse	%
Negatief	
f 30.000,- en meer	21
f 30.000,- -- f 15.000,-	29
f 15.000,- -- f 0,-	27
Totaal negatief	77
Positief	
f 0,- -- f 15.000,-	5
f 15.000,- -- f 30.000,-	12
f 30.000,- en meer	6
Totaal positief	23

Bijlage 8 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Gezinsinkomen uit bedrijf		25.250
Inkomen buiten bedrijf		<u>18.520</u>
Totaalinkomen		43.770
Af: gezinsbesteding		<u>69.350</u>
Besparing		-25.580
Bij: woningsubsidies	430	
meer ontvangen dan berekende WIR-premie	- 4.150	
uitkering levensverzekeringen	1.840	
erfenissen en/of schenkingen	4.720	
koerswinst of -verlies op effecten	- 2.270	
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	<u>- 650</u>	
Totaal overige mutaties		<u>- 80</u>
Totaal mutaties eigen vermogen		-25.660
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	39.030	
Afschrijving vaste plantopstand	<u>140</u>	
Totaal afschrijvingen		<u>39.170</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen		13.510
Mutaties vreemd vermogen		
Leningen en kredieten van Rabobanken	41.810	
Leningen en kredieten van overige banken	- 50	
Overig lang krediet	<u>- 760</u>	
Totaal op lange termijn	41.000	
Totaal op korte termijn	<u>11.450</u>	
Totaal mutaties vreemd vermogen		<u>52.450</u>
Totaal financieringsmiddelen		<u>65.960</u>

Bijlage 9 Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemid-
delen en de liquiditeiten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Investerings in bedrijf		
Grond (in exploitatie)	2.230	
Bedrijfsgebouwen	24.780	
Verwarmingsinstallaties	4.430	
Overige installaties	18.780	
Machines en werktuigen	11.910	
Plantopstanden	460	
Betaling op lopende investeringen	-17.510	
Overige inventaris	1.010	
Vee	4.170	
Totaal van investeringen		50.260
Minus desinvesteringen: vee	4.360	
overig	2.500	
Totaal van desinvesteringen		6.860
Bruto-investeringen		43.400
Investerings en beleggingen buiten bedrijf		
(per saldo)		
Deelnemings	- 460	
Leningen u/g	5.750	
Woningen	4.570	
Overig	-1.580	
Totaal		8.280
Totaal van investeringen en beleggingen		51.680
Mutaties in overige produktiemiddelen		
Veldinventaris	3.910	
Voorraad materialen e.d.	940	
Totaal		4.850
Mutaties in liquiditeiten		
Voorraad produkt en vorderings	4.080	
Effecten	-2.350	
Spaarrekenings e.d.	8.380	
Kas, lopende rek. banken en postgiro	- 680	
Totaal		9.430
Totaal van investeringen en beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen		65.960

Bijlage 10. Balans per 31 december 1980 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde per 1-1-1980		39
Idem per 31-12-1980		39
Activa		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	63.780	
Bedrijfsgebouwen	129.740	
Verwarmingsinstallaties	16.250	
Overige installaties	64.360	
Machines en werktuigen	30.530	
Plantopstanden	3.320	
Betalingen op lopende investeringen	200	
Overige inventaris	5.930	
Vee	1.230	
Totaal		315.340
Overige produktiemiddelen		
Veldinventaris	16.000	
Voorraad materialen e.d.	3.510	
Totaal		19.510
Liquiditeiten		
Vorderingen	41.550	
Effecten	9.770	
Spaarrekeningen e.d.	45.800	
Kas, lopende rekening banken en postgiro	9.210	
Totaal		106.330
Overige bezittingen		
Woningen	194.400	
Deelname veilingen e.d.	5.220	
Leningen u/g	7.400	
Diversen	8.950	
Totaal		215.970
Totaal activa		<u>657.150</u>
Passiva		
Vreemd vermogen		297.590
Eigen vermogen		359.560
Totaal passiva		<u>657.150</u>
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen		55

Bijlage 11 Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1980 en
vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
<hr/>		
Vreemd vermogen op lange termijn		
Leningen van Rabobanken	214.970	
Leningen van overige banken	3.330	
Leningen van familieleden	7.740	
Leningen van overige particulieren	3.580	
Kredieten van Rabobanken	27.670	
Kredieten van overige banken	1.620	
Overig lang krediet	<u>7.250</u>	
Totaal		266.160
Vreemd vermogen op korte termijn		
Te betalen omzet- en loonbelasting	3.280	
Te betalen kosten	21.410	
Te betalen investeringen	6.370	
Overig kort krediet	<u>370</u>	
Totaal		<u>31.430</u>
Totaal vreemd vermogen		<u>297.590</u>
Vreemd vermogen in % van het totaalvermogen		45
<hr/>		
Vermogensvergelijking		
Eigen vermogen per 31-12-1979		377.580
Herwaardering a.g.v. prijsstijging		6.360
Correcties op de balans per 31-12-1979		2.310
Herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie		- 1.030
Eigen vermogen per 1 januari 1980		<u>385.220</u>
Mutaties eigen vermogen in 1980		<u>- 25.660</u>
Eigen vermogen per 31-12-1980		<u>359.560</u>

Bijlage 12 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980.
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Solvabiliteitsklasse	%
Negatief	1
0 - 10	4
10 - 20	5
20 - 30	1
30 - 40	11
40 - 50	16
50 - 60	5
60 - 70	6
70 - 80	21
80 - 90	7
90 - 100	23
	<u>100</u>
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gemiddelde)	63
Standaardfout	4,8

Bijlage 13 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1980 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Kas, lopende rekening banken en postgiro	9.210
Spaarrekeningen e.d.	45.800
Effecten	9.770
Vorderingen	41.550
Voorraad materialen e.d.	3.510
Veldinventaris	<u>16.000</u>
A. Totaal aan middelen	125.840
Te betalen omzet- en loonbelasting	3.280
Te betalen kosten	21.410
Te betalen investeringen	6.370
Overig kort krediet	<u>370</u>
B. Totaal vreemd vermogen op korte termijn	31.430
Saldo (A. -B.)	94.410
Idem in % van de kosten	<u>29</u>

Bijlage 14 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veld-
inventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de
kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
<hr/>	
Liquiditeitsklasse	%
Negatief	
20 - 10% van de jaarkosten	1
10 - 0% van de jaarkosten	-
Totaal negatief	1
<hr/>	
Positief	
0 - 10% van de jaarkosten	33
10 - 20% van de jaarkosten	19
20 - 40% van de jaarkosten	24
40 - 60% van de jaarkosten	1
meer dan 60% van de jaarkosten	22
Totaal positief	99

Bijlage 15 Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1977 t/m 1980 1)

	1977	1978	1979 2)	1979 3)	1980
Aantal bedrijven	29	29	35	35	35
Aantal ondernemers	38	40	42	42	42
Champignon (teeltopp.)	979 m2	1005 m2	944 m2	944 m2	1007 m2
Aant. teelten (p.bedr.)	4,0	4,1	4,1	4,1	4,2
Arbeidsbezetting in man-jaren	4,20	4,50	3,93	3,93	4,39
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten	104,8	117,5	109,8	109,8	128,7
Rentekosten	16,6	16,9	26,5	21,8	25,0
Afschrijvingen	35,4	38,6	44,6	35,5	39,2
Compost, broed en dekgr.	48,2	53,4	53,5	53,5	64,8
Overige kosten	56,7	58,2	56,4	56,4	66,2
Totale kosten	261,7	284,6	290,8	277,0	323,9
Opbrengsten					
Champignons	291,2	275,2	217,7	217,7	253,0
Overige opbrengsten	16,6	14,3	10,5	10,5	14,9
Totale opbrengsten	307,8	289,5	228,2	228,2	267,9
Ondernemersoverschot	46,1	4,9	-62,6	-48,8	-56,0
Idem in % van de kosten	18	2	-22	-18	-17
Perc.winstgevende bedr.	62	24	4	4	3
Inkomen en besparing (per ondernemer)					
Arbeidsopbr. v.d. ondernemer	81,0	45,3	-11,1	1,3	0,2
Ondernemersinkomen	89,2	53,4	1,5	6,6	4,4
Gezinsinkomen uit bedr.	102,5	67,0	14,7	22,8	22,6
Totaalinkomen	110,2	77,3	28,3	36,4	39,2
Premie volksverzekering	5,1	6,0	7,2	7,2	6,7
Premie vrijw.verzekering	5,4	5,3	5,8	5,8	5,9
Persoonlijke belastingen	15,1	24,8	10,4	10,4	5,1
Betaalde arbeidskosten gezinsleden	0,7	0,9	1,3	1,3	2,0
Overige gezinsbesteding	32,9	37,8	37,7	37,7	42,4
Totaal van gezinsbesteding	59,2	74,8	62,4	62,4	62,1
Besparing	51,0	2,5	-34,1	-26,0	-22,9
Percentage ondernemers met (positieve) besparing	73	32	14	19	23

1) Met ingang van 1979 is de steekproef vernieuwd.

2) Vóór toepassing van WIR

3) Na toepassing van WIR

Bijlage 16 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1977 t/m 1980 1)
(gemiddeld per bedrijf)

	1977	1978	1979 2)	1979 3)	1980
Aantal bedrijven	29	29	35	35	35
Beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Besparing	59,0	3,1	-38,0	-29,0	-25,6
Overige mutaties in het eigen vermogen	-3,4	3,2	15,2	3,6	-0,1
Totaal mutaties eigen vermogen 4)	55,6	6,3	-22,8	-25,4	-25,7
Afschrijvingen	35,3	38,6	44,6	35,5	39,2
Totaal eigen financieringsmiddelen	90,9	44,9	21,8	10,1	13,5
Totaal mutaties vreemd vermogen	37,7	15,8	66,8	66,8	52,5
Totaal financieringsmidd.	128,6	60,7	88,6	76,9	66,0
De aanwending van de financieringsmiddelen					
Bruto-investeringen	88,7	41,0	74,2	62,5	43,4
Investeringen en belegg. buiten bedr. (per saldo)	11,1	20,0	5,0	5,0	8,3
Mutaties in liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	28,8	-0,3	9,4	9,4	14,3
Totaal invest. en belegg. en mutaties in vlotten- de en liquide middelen	128,6	60,7	88,6	76,9	66,0
Balans per 31 december					
Activa	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Duurzame produktiemidd.	294,4	309,4	387,3	328,1	315,3
Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	130,3	128,6	103,4	103,4	125,9
Overige bezittingen	123,4	161,5	190,6	190,6	216,0
Totaal activa	548,1	599,5	681,3	622,1	657,2
Passiva					
Vr. verm. op lange term.	113,6	123,6	224,8	224,8	266,2
Vr. verm. op korte term.	21,2	19,8	19,7	19,7	31,4
Totaal vreemd vermogen	134,8	143,4	244,5	244,5	297,6
Eigen vermogen	413,3	456,1	436,8	377,6	359,6
Totaal passiva	548,1	599,5	681,3	622,1	657,2
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen	75	76	64	61	55
Liquiditeit op korte term.					
Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	130,3	128,6	103,4	103,4	125,8
Vreemd vermogen op korte termijn	21,3	19,8	19,7	19,7	31,4
Saldo	109,0	108,8	83,7	83,7	94,4
Idem in % v.d. kosten	42	38	30	30	29

1) Met ingang van het boekjaar 1979 is de steekproef vernieuwd.

2) Vóór toepassing WIR.

3) Na toepassing WIR.

4) Exclusief herwaardering.

Bijlage 17 Algemene toelichting op de gebruikte begrippen

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover resp. 2,5% en 11¼% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond, de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris, de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- 28 deelnemende bedrijven (84%) vallen t.a.v. de omzetbelasting onder de "Landbouwregeling". Dit betekent dat van deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen. 7 bedrijven hebben gekozen voor het "ondernemerschap" in de zin van de Wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor die bedrijven de kosten en de opbrengsten alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardestijging van jonge vaste plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

Ondernemersoverschot in procenten van de kosten

Het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Arbeidsopbrengst, inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer).

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

Bijlage 17. (vervolg)

- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente, alsmede de in 1980 ontvangen rentesubsidie.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met erfenissen en/of schenkingen, koerswinst of -verlies op effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing.

Balans

1. ACTIVA

- De grond in Limburg is gewaardeerd op f 40.000,- per hectare. Voor de bedrijven in de overige gebieden variëren deze waarden van f 45.000,- tot f 130.000,- per hectare.
- De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde in 1980 minus aanspraak op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde in 1980.
- Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LEI.
- Met de vordering van WIR-premie is rekening gehouden.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen.

2. PASSIVA

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 241 : Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1979
- No. 244 : Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1979 (oogst 1979/1980)
- No. 246 : Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1979
- No. 247 : Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1979
- No. 250 : Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1980
- No. 251 : Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1980
- No. 255 : Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1980
- No. 257 : Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1980
- No. 259 : Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o., Midden-Betuwe, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg over 1980/81